

КЪМ ВЪПРОСА ЗА ЕКСПЕКТАЦИИТЕ НА УЧИТЕЛИТЕ КЪМ УЧЕНИЦИТЕ И КЪМ СЕБЕ СИ

Иван П. Иванов - ШУ „Еп. К.Преславски“

Всеки учител реализира в практическата си дейност определено и стабилно поведение. То се базира на множество основания - диспозиции, които се формират в хода на неговия живот под влияние на възпитанието и целенасочената подготовка за професията. В крайна сметка учителите си изработва определена философия, която може да се сведе до краен брой принципи.

Значението на тези принципи нараства още повече когато учителите работят колективно и когато главен проблем стават единните педагогически изисквания. Затова и информацията за някои от елементите на тази професионална философия има значение за теорията и практиката, особено за педагогическото образование, където трябва да се формират нейните основи.

На изследваните лица (104 на брой) са представени два списъка, съдържащи изисквания, които се отправят към учениците им (22 на брой) и към тях самите (20 на брой). Задачата е да се посочат най-важните 10 от всеки списък. Оценката се прави по съвпадението с предварително подложените на експертна оценка списъци

Резултати

- Значително по-високо е съответствието на инварианта на експектациите към себе си, отколкото към учениците. Това може да се обясни с основата им - общоморална, общочовешка. В същото време отношението към учениците се определя от твърде много обстоятелства, които го правят по-вариативно.

изисквания	средно
към учениците	0.48
към себе си	0.68

- Мъжете и жените практически не се различават в отношението си към учениците. Разликата в експектациите към себе си. Близостта до инварианта е много по-голяма при мъжете.

изисквания	мъже	жени
към учениците	0.54	0.54
към себе си	0.78	0.59

- Образованието забележимо влияе на експектациите на учителите. Това се отнася и за изискванията към учениците, и към себе си. С нарастването на нивото на образование нараства и близостта до инвариантите.

изисквания	с	пв	в
към учениците	0.46	0.47	0.56
към себе си	0.68	0.68	0.70

- Във възрастов план се забелязва една и съща тенденция и при двата вида експектации: спад във възрастта 26-35 г. и след това непрекъснато доближаване до инварианта. Особено благоприятна е ситуацията при учителите над 55 години, когато съответствието на експектациите към себе си е почти пълно.

изисквания	до 25	26-35	36-45	46-55	над 55
към учениците	0.46	0.40	0.52	0.51	0.60
към себе си	0.66	0.58	0.63	0.69	0.92

- С нарастването на трудовия стаж се регистрира засилваща се близост до инварианта на експектациите към учениците. Същото не може да се каже за тези към себе си. Там след високо начално ниво следва значителен спад около 6-15-тата година. След това започва постепенно доближаване до инварианта.

изисквания	до 5	6-15	16-25	над 25
към учениците	0.43	0.46	0.49	0.58
към себе си	0.71	0.56	0.67	0.81

- *Най-адекватни на инварианта* са експектациите на учителя със следните характеристики: мъж, с висше образование, на възраст над 55 г. (над 25 г. стаж).
- *Най-неадекватни на инварианта* са експектациите на учителката със средно образование и на възраст 25-35 г. (5-15 г. стаж).
- Основен фактор от който зависи съответствието на учителските експектации на инварианта е педагогическото образование, което включва този инвариант. Явно той не се изучава достатъчно пълноценно. По тази причина може да се предложи включването на двата следващи списъка в съответните курсове по педагогика.

А). Изисквания към учениците:

- Да имат културно поведение.
- Да са активни в работата си.
- Да са дисциплинирани.
- Да са инициативни.
- Да са организирани.
- Да са постоянни в работата си.

- Да са трудолюбиви.
- Да уважават хората.
- Да учат системно.
- Да учат съзнателно.

Б). Изисквания към учителя:

- Да не остъпвам пред трудностите.
- Да се отнасям съзнателно към работата си.
- Да се самоусъвършенствам като учител.
- Да съм взискателен към себе си.
- Да съм дисциплиниран.
- Да съм отговорен за всяка своя постъпка.
- Да съм принципен.
- Да съм пример за учениците си.
- Да съм строг с учениците си.
- Да съм честен с учениците и колегите си.